

Страсбург, 13.3.2018г.
COM(2018) 130 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА
И ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ**

Наблюдение на изпълнението на европейския стълб на социалните права

{SWD(2018) 67 final}

1. Въведение

В своята **реч за състоянието на Съюза** от 9 септември 2015 г. председателят Юнкер предложи да бъде създаден европейски стълб на социалните права¹, в който да бъдат взети предвид променящата се действителност в европейските общества и развитията в сферата на труда.

След широка обществена консултация с участието на граждани, социални партньори, организации на гражданското общество, държавите членки и институциите на ЕС, проведена през 2016 г.², европейският стълб на социалните права бе провъзгласен съвместно от Европейския парламент, Съвета и Комисията на 17 ноември 2017 г. по време на **социалната среща на върха в Гьотеборг** за справедливи работни места и растеж³.

Европейският стълб на социалните права е предназначен да служи като **ориентир за подновяване на процеса на възходящо сближаване** с цел постигане на по-добри условия на живот и труд в Европейския съюз. В него се определят двадесет основни принципи и права в областта на равните възможности и достъпа до пазара на труда; справедливите условия на труд; и социалната закрила и приобщаване.

На 14 декември 2017 г. Европейският съвет одобри заключенията на социалната среща на върха и подчерта, че **европейският стълб на социалните права следва да бъде прилаган както на равнището на Съюза, така и на равнището на държавите членки**, при надлежно зачитане на съответните им правомощия. Освен това Европейският съвет прикани Комисията да предложи подходящо наблюдение⁴. Настоящото съобщение е в отговор на това искане и в него се очертава пътят напред.

¹ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_bg

² На 8 март 2016 г. Комисията представи първи проект на европейския стълб на социалните права и започна обществена консултация. В Комисията се получиха повече от 16 500 онлайн отговора и близо 200 документа за изразяване на позиция. Консултацията приключи на 23 януари 2017 г. със заключителна конференция под надслов „Да вървим заедно напред“. Като част от консултацията на 19 януари 2017 г. Европейският парламент прие резолюция относно европейския стълб на социалните права (2016/2095(INI)). На 25 януари 2017 г. Европейският икономически и социален комитет прие становище (SOC/542-01902-00-01-ac). Комитетът на регионите прие становище на 11 октомври 2016 г. (CDR 2868/2016).

³ <http://www.socialsummit17.se/>

⁴ На заседанието си от 14 декември 2017 г. Европейският съвет подчерта следното: *На социалната среща на върха в Гьотеборг беше припомнено, че е необходимо хората да се превърнат в приоритет, да се разгърне социалното измерение на Съюза въз основа на споделен ангажимент и утвърдени области на компетентност, както и да се насърчава сближаването чрез усилия на всички равнища, включително от страна на социалните партньори. Като първа стъпка следва да се постигне напредък в следните направления: прилагане на европейския стълб на социалните права на равнището на Съюза и на равнището на държавите членки, при надлежно зачитане на съответните им области на компетентност; Комисията се приканва да предложи подходящо наблюдение (...).*

2. Постигане на напредък по европейския стълб на социалните права

Създаването на европейски стълб на социалните права е част от по-широкия дебат относно **бъдещето на Европа**, чието начало беше поставено с Бялата книга на Комисията от 1 март 2017 г.⁵. Въпросът относно начините за укрепване и модернизиране на европейския социален модел в контекста на съществените промени, като например новите технологии, глобализацията и застаряването на населението — е един от възловите въпроси, поставени в Бялата книга, както и в документите за размисъл на Комисията относно социалното измерение на Европа⁶ и извличането на ползите от глобализацията⁷.

На своята **среща на високо равнище в Рим** по случай 60-та годишнина на ЕС лидерите отново заявиха своя ангажимент за социална Европа⁸. В този по-широк дебат европейският стълб на социалните права е **крайъгълен камък** в изграждането и консолидирането на социална Европа, както и отправна точка **по пътя към Сибиу**, където лидерите на ЕС ще се срещнат през май 2019 г., за да направят заключения относно бъдещето на ЕС в навечерието на следващите избори за Европейски парламент.

Постигането на резултати в областта на европейския стълб на социалните права беше замислено от самото начало като **споделена политическа ангажираност и отговорност**. Институциите на ЕС, държавите членки, публичните органи, социалните партньори и организациите на гражданското общество на всички равнища имат възлова роля в съответствие със своите области на компетентност.

На равнище ЕС Европейската комисия е напълно ангажирана да **интегрира приоритетите на европейския стълб на социалните права във всички политики на ЕС**. За тази цел Комисията вече започна да използва съществуващите инструменти и процеси и представи и няколко специални инициативи в рамките на компетенциите на ЕС, някои от които предстои да бъдат приети от съзаконодателите на ЕС.

Комисията е решена също да **подкрепя държавите членки, социалните партньори и организациите на гражданското общество в прилагането на европейския стълб на социалните права** на национално, регионално и местно равнище. В работен документ на службите на Комисията, публикуван заедно с настоящото съобщение, се припомнят

⁵ COM(2017) 2025.

⁶ COM(2017) 206.

⁷ COM(2017) 240.

⁸ В Декларацията от Рим на 25 март 2017 г. лидерите на ЕС заявиха: *В тези времена на промяна, като вземаме присърце тревогите на нашите граждани, ние приемаме Римската програма и изразяваме решимост да работим за: ...социална Европа: Съюз, който като се основава на устойчивия растеж, насърчава икономическия и социален прогрес, както и сближаването и конвергенцията, като същевременно поддържа целостта на вътрешния пазар; Съюз, който отчита многообразието на националните системи и ключовата роля на социалните партньори; Съюз, който насърчава равенството между жените и мъжете, както и правата и равните възможности за всички; Съюз, който се бори с безработицата, дискриминацията, социалното изключване и бедността; Съюз, в който младите хора получават най-доброто образование и обучение и могат да следват и да намират работа навсякъде на континента; Съюз, който съхранява нашето културно наследство и насърчава културното многообразие.*

правната уредба, съответните роли на национално равнище и на равнище ЕС, както и вече предприетите действия за всеки от принципите на европейския стълб на социалните права⁹.

Наблюдението на изпълнението на европейския стълб на социалните права е от съществено значение за гарантирането на осезаем напредък на място. С настоящото съобщение Комисията предлага, в допълнение към предприетите вече и предстоящи на равнище на ЕС инициативи, да бъде **засилено наблюдението на изпълнението на европейския стълб на социалните права в рамките европейския семестър за координация на политиката**. Това може да бъде осъществено:

- ▶ като приоритетите на европейския стълб на социалните права бъдат отразени в анализите на предприетите мерки и напредъка, постигнат на национално равнище;
- ▶ чрез предоставяне на техническа помощ, подкрепа за сравнителния анализ на данни и насърчаване на обмена на добри практики между държавите членки и заинтересованите страни;
- ▶ и чрез преглед на заетостта и социалните резултати въз основа на нов набор от социални показатели, като по този начин ще се подпомогне процесът на възходящо сближаване.

3. Изпълнение на европейския стълб на социалните права на равнище ЕС

Социалните приоритети са в основата на програмата на настоящата Комисия още от началото на нейния мандат през 2014 г. Съдържанието и целите на европейския стълб на социалните права се основават на голям брой инициативи в областта на заетостта и в социалната сфера, които бяха въведени от Комисията в последните години, а именно¹⁰:

- ▶ насърчаването на **ново начало за социалния диалог**, което отразява ангажимента на Комисията да работи в тясно сътрудничество със социалните партньори на всички равнища;
- ▶ предложението за **Европейски акт за достъпността**, който има за цел да подобри функционирането на вътрешния пазар за достъпни продукти и услуги, като премахне пречките, създадени от различията в законодателства, и по този начин да улесни работата на предприятията и да донесе ползи за хората с увреждания и възрастните хора в ЕС;
- ▶ предложението за директива за подобряване на **прозрачността и предвидимостта на условията на труд**, която подобрява информацията, с която разполагат работниците относно техните права, и същевременно установява нови минимални изисквания за подобряване на условията на труд;

⁹ SWD(2018) 67.

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/social_dimension_of_europe_overview_of_initiatives_en.pdf

- ▶ преразглеждането на **директивата относно командироването на работници**, в която е залегнал принципът на „еднакво заплащане за еднакъв труд, полаган на едно и също място“, като по този начин се създава равнопоставеност и се предотвратява нелоялната конкуренция в рамките на вътрешния пазар;
- ▶ нови законодателни предложения за модернизиране на **координацията на системите за социална сигурност**, които в частност спомагат да се гарантира, че работниците, които се възползват от правото си на свободно движение, не губят правата си на социална сигурност;
- ▶ предложението за директива относно **равновесието между професионалния и личния живот на родителите и лицата, полагащи грижи**, което има за цел да се осъвремени съществуващата правна уредба чрез въвеждането на отпуск по бащинство и отпуск за лицата, полагащи грижи, укрепване на родителския отпуск и разширяване на правото да се иска гъвкав режим на работа;
- ▶ планът за действие за преодоляване на **разликата в заплащането между жените и мъжете за периода 2017—2019 г.**, който включва набор от дейности за преодоляване на нейните първопричини; прегледът на различните законодателни актове в областта на здравословните и безопасни условия на труд, който актуализира и допълва разпоредбите за защита на работниците от свързани с работата рискове за здравето, включително рисковете от експозиция на канцерогени;
- ▶ различните действия за гарантиране на навременен достъп до достъпни, превантивни и лечебни **здравни грижи** с добро качество, включително европейските референтни мрежи, които от ноември миналата година предоставят на хората с редки заболявания достъп до диагностика и лечение в целия ЕС;
- ▶ укрепването и разгръщането на схемата „**Гаранция за младежта**“, за да се помогне на младите хора да намерят бързо работа, образование или обучение;
- ▶ подемането на широк набор от инициативи по **новата програма за умения**, чиято цел е повече хора да придобият по-добри умения;
- ▶ различни инициативи за насърчаване на достъпа до висококачествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот, като част от напредъка към **европейско пространство на образованието**.
- ▶ в областта на **образованието и обучението** Комисията си поставя по-амбициозни цели относно дела на учениците със слаби резултати и на преждевременно напускащите училище и обмисля нови цели по отношение на компетентността в областта на цифровите технологии и предприемачеството¹¹.

Сред 22-та правни акта, предложени от ноември 2014 г. насам в областта на заетостта и в социалната сфера, 10 бяха приети, а 12 предстои да бъдат одобрени от Съвета и/или Европейския парламент. Както е отразено в съвместната декларация между Европейския парламент, Съвета и Комисията, приоритет за следващите месеци ще бъде

¹¹ COM (2017) 673 final.

приключването на висящите законодателни досиета и съсредоточаването върху изпълнението и прилагането на новите инициативи по места.

Освен това Комисията интегрира социалните приоритети във всички области, като напълно взема под внимание социалното измерение на всичко, което прави. Сред тях са:

- ▶ **европейският семестър** за координиране на политиката, където Комисията сложи по-силен акцент върху социалните приоритети и ги постави наравно с икономическите цели в основата на годишния цикъл на икономическо управление, като тазгодишният цикъл отрази също за първи път приоритетите на европейския стълб на социалните права¹²;
- ▶ в рамките на **политиката на сближаване** социалните приоритети се ползват с широка подкрепа от европейските структурни и инвестиционни фондове в области като достъпа до пазара на труда, социалното приобщаване и образованието. Други **програми и инструменти за финансиране**, като Европейският фонд за приспособяване към глобализацията и Фондът за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица подкрепят засегнатите от реструктуриране на предприятия или изложените на риск от сериозни материални лишения;
- ▶ **планът за инвестиции за Европа** (планът „Юнкер“): социалните инфраструктури и оборудване, както и стратегическите инвестиции в социални предприятия, могат да се ползват от финансовата подкрепа на Европейския фонд за стратегически инвестиции¹³;
- ▶ в рамките на **енергийния съюз**, пакетът „Чиста енергия за всички европейци“, предложен от Комисията, поставя основен акцент върху потребителите и увеличава усилията, за да се гарантира, че преходът към чиста енергия е социално справедлив и че никой не е изоставен. Освен това в пакета е представен нов подход към защитата на уязвимите потребители, който включва също така предоставяне на помощ на държавите членки, за да се намалят енергийните разходи на потребителите чрез подпомагане на инвестиции за енергийна ефективност. Това доведе също до създаването на Европейска обсерватория на енергийната бедност;

¹² Вж. Годишния обзор на растежа за 2018 г. (COM(2017) 690 final) и Съобщението на Комисията относно оценката на напредъка в структурните реформи, предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси и резултатите от задълбочените прегледи (COM(2018) 120).

¹³ ЕФСИ вече подкрепи такива проекти с очакван общ размер на инвестициите на стойност над 10,5 милиарда евро. В рамките на инфраструктурния и иновационен прозорец на ЕФСИ вече са одобрени 18 проекта за социални инфраструктури, за които се очаква да мобилизират общо 6,1 милиарда евро инвестиции. Те включват изграждането, разширяването или обновяването на училища и университети, клиники и болници и социални жилища в общността на достъпни цени. В рамките на прозореца на ЕФСИ за малките и средни предприятия общият очакван размер на мобилизираните инвестиции в социалния сектор възлиза на 4,5 милиарда евро. Неотдавна ЕФСИ удвои капацитета на Европейската програма за заетост и социални иновации за микрофинансиране и социално предприемачество.

- ▶ в рамките на **цифровия единен пазар** Комисията определи цели за свързаност до 2025 г., за да се подпомогне предлагането на широколентов достъп до интернет с висок капацитет за обществото като цяло, като се обръща специално внимание на региони, които изостават, като например селските и отдалечените райони, а същевременно акцентът се поставя върху развиването на умения в областта на цифровите технологии. Чрез инициативата WiFi4EU тя се стреми също да насърчава безплатния безжичен интернет за гражданите и посетителите на обществени места. Освен това предложението за Европейски кодекс за електронните съобщения съдържа разпоредби за осигуряване на достъпни цени на електронните съобщения (включително високоскоростен интернет) като част от универсална услуга;
- ▶ в областта на **транспортната политика**, пакетът за мобилност „Европа в движение“ е широкообхватен набор от инициативи, които, наред с другото, ще гарантират подходящи условия на труд. Освен това в момента ЕС преразглежда законодателствата в областта на правата на пътниците, за да гарантира, че лицата с намалена подвижност разполагат със същия достъп до транспортни услуги, както всички останали пътници;
- ▶ Комисията предложи да бъде преразгледана директивата относно **качеството на питейната вода**, с което ще бъде подобрен достъпът на всички хора, особено за уязвимите и маргинализираните групи;
- ▶ в рамките на **програмата на ЕС в областта на данъчното облагане**, Комисията предложи редица инициативи, предназначени да възстановят справедливостта на данъчната система на ЕС, като се гарантира, че всички предприятия плащат своя справедлив дял от данъците там, където реализират печалби¹⁴;
- ▶ чрез **търговската си политика** ЕС насърчава основни трудови стандарти, договорени на международно равнище: свободата на сдружаване, правото на колективно договаряне, борбата срещу дискриминацията, детския труд и принудителния труд, трудовите инспекции, здравето и безопасността на работното място и достойните условия на труд. Социалните въпроси също представляват възлови аспекти от оценките на въздействието върху устойчивостта, извършвани за всички търговски споразумения, наред с въздействията върху икономиката, правата на човека и околната среда;
- ▶ новият **Европейски корпус за солидарност** позволява на младите хора, особено на младите хора в неравностойно положение, да участват в дейности за солидарност и да спомогнат за задоволяването на обществени потребности в цяла Европа, което също така им позволява да развиват своите компетентности и умения;
- ▶ при програмите за подкрепа на стабилността тази практика бе въведена след случая с Гърция през 2015 г. с цел да се гарантира, че те са придружени от **оценка на социалното въздействие**.

¹⁴ Примери в това отношение са Директивата за борба с избягването на данъци, Директивата относно автоматичния обмен на информация относно данъчните становища и предварителните споразумения за ценообразуване, Директивата относно отчитането на мултинационалните предприятия по държави и предложението за възобновяване на общата консолидирана основа за облагане с корпоративен данък.

Освен това сближаването за постигане на по-добри социално-икономически резултати, социална устойчивост и справедливост, насърчавано от европейския стълб на социалните права, е съществена част от усилията за укрепване и завършване на **Икономическия и паричен съюз**, както се припомня в доклада на петимата председатели от юни 2015 г.¹⁵ и последващите предложения на Комисията¹⁶.

В графика 1 по-долу е представен общ преглед на различните начини, по които Комисията **интегрира социалните приоритети във всички области**:

Графика 1. Възлови инициативи на Комисията в областта на заетостта и в социалната сфера

В този контекст създаването на стълба е **основен двигател за актуализиране и допълване на законодателството на ЕС, когато това е необходимо**. В допълнение към свършеното досега, Комисията представя нов набор от инициативи заедно с днешното съобщение, които са обобщени в каре 1.

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/publications/five-presidents-report-completing-europes-economic-and-monetary-union_en

¹⁶ На 6 декември 2017 г. Комисията представи Съобщение относно „По-нататъшни стъпки към завършването на европейския икономически и паричен съюз: пътна карта“ (COM(2017)821).

Каре 1. Новият пакет за социална справедливост, представен на 13 март 2018 г.

Настоящото съобщение е придружено от нов **пакет за социална справедливост**, приет от Комисията на 13 март 2018 г.

Първо, Комисията предлага да се създаде **Европейски орган по труда**, което допълва предходните инициативи за подобряване на правилата за командироване на работници и координацията на системите за социална сигурност. Свободното движение е една от най-ценените свободи на вътрешния пазар, която е от полза за гражданите, икономиките и обществата като цяло. Понастоящем ЕС разполага с обширен набор от законодателни актове, които гарантират справедлива мобилност, но важно е тези правила да се прилагат ефективно на място. В този контекст ролята и добавената стойност на този орган ще бъдат:

- а) да улеснява достъпа на гражданите и работодателите до информация относно техните права и задължения, както и до съответните услуги;
- б) да подпомага сътрудничеството между държавите членки в трансграничното прилагане на съответното право на Съюза, включително да улеснява съвместни инспекции;
- в) да посредничи за и да улеснява намирането на решение в случаи на трансгранични спорове между националните органи или при смущения на пазара на труда.

За да съдейства за подготовката и създаването на Органа, Комисията създава консултативна група, обединяваща основните заинтересовани страни.

Второ, Комисията предлага **Препоръка на Съвета относно достъпа до социална закрила за работниците и самостоятелно заетите лица**, която се основава на консултацията на социалните партньори на ЕС и има за цел да насърчава държавите членки да гарантират, че всеки работещ може да допринесе и да има подходящ достъп до социална закрила, като например обезщетения за безработица или болест. Днес около 60 % от хората работят на пълно работно време на безсрочни договори. При все това все повече хора работят въз основа на други видове договори, включително на непълнен работен ден, временни договори или са самостоятелно заети лица. Тази тенденция може да доведе до неравенство и социални рискове, ако тези работници нямат достатъчен достъп до социална закрила. Комисията разглежда възможността да предложи директива за решаването на този проблем, но като се имат предвид многообразието на ситуациите и ограниченията на правната уредба за предприемането на действия на равнище ЕС, тя смята, че препоръка на Съвета е правилният начин за постигане на напредък на национално равнище, за гарантиране на равнопоставеност и за да се спомогне за сближаването с постигналите най-добри резултати.

Накрая, Комисията работи по разработването на **европейски социално-осигурителен номер**, който е замислен като цифров идентификатор, благодарение на който съществуващите системи да станат оперативно съвместими. Милиони туристи и лица, които пътуват, живеят и работят в друга държава от ЕС, ще могат лесно да докажат, че са осигурени в родината си, и ще получат по-бърз и по-лесен достъп до обезщетения, на които имат право, като се има предвид, че личните им данни ще бъдат напълно защитени. По този начин ще се улесни преносимостта на правата през границите, ще стане възможно в реално време да се установява самоличността и да се проверява осигурителното покритие, а също и да се намали рискът от грешки и измами, които произтичат от използването на документи на хартиен носител. Този номер ще опрости работата на администрациите на всички равнища. Настоящата инициатива е част от работната програма на Комисията за 2018 г.: в съответствие с принципите за по-добро регулиране Комисията работи съвместно с държавите членки и заинтересованите страни и ще излезе с инициатива по-късно през годината.

За по-нататъшното изпълнение на стълба на равнище ЕС Комисията ще продължи да използва в пълна степен всички съществуващи инструменти, с които разполага. Използването на тези инструменти ще варира в зависимост от съответната област на политиката и принципите на стълба и ще отразява естеството и степента на правомощията на равнище ЕС. Сред инструментите са актуализирането и допълването на действащото законодателство, както е посочено по-горе, подобряването на прилагането на правото на ЕС в държавите членки и подкрепата за социалния диалог в целия ЕС в допълнение към наблюдението на напредъка в рамките на европейския семестър.

Това се отнася и за **съответната финансова подкрепа чрез фондовете на ЕС**, по-специално европейските структурни и инвестиционни фондове, програмата „Еразъм+“ и други съответни програми. В неотдавнашното си съобщение относно „Нова, модерна многогодишна финансова рамка за Европейския съюз, с която ефикасно да постига резултати по своите приоритети след 2020 г.¹⁷“ Комисията призовава за бюджет на ЕС, който да изпълнява ангажиментите, поети от ръководителите на социалната среща на върха в Гьотеборг, и да доразвие социалното измерение на Съюза, включително чрез пълното прилагане на европейския стълб на социалните права¹⁸. Комисията подчерта, че ще бъдат необходими адекватни ресурси за подобряване на възможностите за заетост и преодоляването на предизвикателствата, свързани с уменията и цифровизацията. През пролетта на 2018 г. ще последват подробни предложения за многогодишната финансова рамка на ЕС за периода след 2020 г.

4. Изпълнението на европейския стълб на социалните права на национално равнище

Повечето от компетенциите и инструментите, необходими за изпълнението на европейския стълб на социалните права, са в ръцете на местните, регионалните и националните органи, социалните партньори, както и на гражданското общество. Въпреки че ЕС играе важна роля в оказването на подкрепа на държавите членки, до голяма степен именно те са отговорни за осъществяването на стълба на различните равнища на управление и администрация. Освен това социалните партньори на всички равнища имат възлова роля в осъществяването на европейския стълб на социалните

¹⁷ COM(2018) 98 final.

¹⁸ В съобщението Комисията подчерта: *В следващата многогодишна финансова рамка наличното финансиране следва да бъде съобразено по-добре с нашите политически приоритети. Тя следва да се опре на нещата, които дават добри резултати днес, като същевременно предвиди предизвикателствата на утрешния ден. В съответствие с декларацията от Рим, бюджетът следва да даде възможност на Европа да бъде безопасна и сигурна. Европа, която е благоденстваща и устойчива. Европа, която е социално ориентирана. Европа, която е по-силна на световната сцена.* Комисията подчерта също: *Ще е необходимо бюджетът на ЕС да изпълни ангажиментите, поети от ръководителите на социална среща на върха в Гьотеборг. Това означава доразвиване на социалното измерение на Съюза, включително чрез пълното прилагане на европейския стълб на социалните права, и подкрепа за младите хора, както и за мобилността на европейските граждани.*

права в съответствие с тяхната автономност при договарянето и сключването на споразумения¹⁹. Зачитането на многообразието от национални системи на колективните трудови правоотношения, както и на автономността на социалните партньори, е признато изрично в ДФЕС. През годините Комисията прикани държавите членки да гарантират по-важна роля на социалните партньори в областта на заетостта и в социалната сфера, като тяхното участие е от основно значение за ангажираността към реформите. Неправителствените организации, особено когато те предоставят социални услуги, също са от решаващо значение за мобилизацията и постигането на резултати по стълба.

Като изразява основни принципи и права, европейският стълб на социалните права служи като ръководство за ефективни резултати в областта на заетостта и в социалната сфера. Няма универсални решения и стълбът отразява многообразието от национални ситуации. Въпреки че държавите членки често се сблъскват с общи предизвикателства и споделят сходни проблеми, решенията, които те трябва да разработят, следва да се различават. Това се дължи на разнообразието на националните им системи, традиции различни изходни позиции и социално-икономически ситуации.

Настоящите икономически условия предоставят възможности за насърчаване на приобщаващия растеж, модернизиране на социалната пазарна икономика на ЕС и за инвестиции в хората в съответствие с европейския стълб на социалните права. Икономиката на ЕС продължава да се разраства със стабилни темпове²⁰. Повече от 9 милиона нови работни места бяха разкрити от началото на есента на 2014 г., когато настоящата Комисия започна своя мандат²¹. Безработицата постоянно намалява и достигна най-ниското си равнище от 2008 г. насам. Броят на заетите лица достигна 236,3 милиона в ЕС — най-високото отчетено някога равнище. Въпреки това в ЕС все още има 18 милиона безработни, в няколко държави членки равнището на доходите на домакинствата все още е под равнището от 2008 г. и продължава да има много социални предизвикателства, особено предвид скоростта и обхвата на текущите процеси — от цифровизацията до застаряването на населението. Също така все още са налице големи различия в ситуацията между държавите членки и в самите тях.

¹⁹ Неотдавнашен пример за действия на социалните партньори е самостоятелното рамково споразумениеотносно активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията, за което те се споразумяха на 8 март 2017 г. Пример за споразумение между социалните партньори, което бе въведено в правото на ЕС, е Директива (ЕС) 2018/131 на Съвета от 23 януари 2018 г. за изпълнение на Споразумението, сключено между Асоциациите на корабособствениците от Европейската общност (ECSA) и Европейската федерация на транспортните работници (ETF) за изменение на Директива 2009/13/ЕО в съответствие с измененията от 2014 г. на Морската трудова конвенция от 2006 г., одобрени от Международната конференция на труда на 11 юни 2014 г.

²⁰ Вж. зимната икономическа прогноза за 2018 г. на Европейската комисия на адрес: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/winter-2018-economic-forecast_bg и тримесечния доклад за икономическо и социално развитие: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8063>.

²¹ За по-голямата част от тези новосъздадени работни места може да се приеме, че са с „добро качество“: 78 % от новосъздадените работни места от третото тримесечие на 2014 г. са постоянни, а 88 % от тях са на пълно работно време.

Приоритетите неминуемо ще се различават, а европейският семестър е възможност за държавите членки да постигнат напредък и да докладват за осъществяването на европейския стълб на социалните права. Докладите по държави, публикувани неотдавна в рамките на цикъла на европейския семестър за 2018 г.²², очертават естеството и степента на предизвикателствата на национално равнище пред работата за подобряване на условията на труд и живот, за по-справедливи и по-добре функциониращи пазари на труда, за подобряване на системите за образование и обучение, за да могат хората да придобият подходящи и съществени умения, и за системи за социално подпомагане, които да са едновременно устойчиви и адекватни. Националните програми за реформи, които държавите членки се очаква да представят през април, ще определят обновени приоритети и допълнителни конкретни действия на национално равнище. Тези програми ще бъдат основата за специфичните за всяка държава препоръки, които Комисията ще предложи по-късно през пролетта на 2018 г. Едновременно с това Комисията ще продължи да работи с държавите членки, за да се гарантира, че наличното финансиране от ЕС се използва добре в подкрепа на структурните реформи или за инвестиции в хората, в съответствие с приоритетите, определени в докладите по държави и специфичните за всяка държава препоръки.

5. Наблюдение на изпълнението на стълба

Европейският семестър за координиране на политиката представлява подходящ инструмент за наблюдение на напредъка в ключови области, обхванати от европейския стълб на социалните права. Европейският семестър се основава на обстоен анализ, специфичен за положението на всяка държава: той признава многообразието от предизвикателства и необходимостта от определяне на приоритети с оглед на различните изходни позиции и налични средства в отделните държави. Европейският семестър е също и начин за структуриране на колективните усилия във времето: той се основава на задълбочен диалог и отчетност през цялата година, като този диалог е прозрачен и отворен за всички участници, и се използва по-специално за структуриране на партньорските проверки и сравнителния анализ между държавите членки. Въз основа на напредъка, постигнат през последните години за укрепването на социалното измерение на европейския семестър, Комисията започна да усъвършенства съществуващите инструменти и работни методи, за да вземе предвид европейския стълб на социалните права, от момента на неговото провъзгласяване. За това не са необходими съществени промени или създаването на нови инструменти и няма да бъде създадена допълнителна административна тежест за държавите членки.

Ще бъдат необходими също последващи действия с по-голяма тематична насоченост, за да може различните принципи на европейския стълб на социалните права да бъдат обхванати задълбочено и да се направи преглед на ефективното

²² Съобщение на Комисията относно оценката на напредъка в структурните реформи, предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси и резултатите от задълбочените прегледи (COM(2018) 120).

проследяване и изпълнение на място. За задълбоченото проучване на конкретни въпроси ще се използват редовни публикации на ЕС, като годишния съвместен доклад за заетостта и доклада за заетостта и социалното развитие. На действащите в тази област агенции на ЕС²³ също ще бъде възложена задачата да разработват задълбочени доклади за принципите, които попадат по-пряко в обхвата на тяхната компетентност. От своя страна социалните партньори и организациите на гражданското общество на равнище ЕС могат да решат да се съсредоточат в по-голяма степен върху някои принципи, които са от особен интерес за тях.

Като част от европейския семестър ще бъдат добавени три нови елемента в подкрепа на наблюдението на изпълнението на европейския стълб на социалните права:

- ▶ **Интегриране на приоритетите на европейския стълб на социалните права в европейския семестър при подбора на теми за подробно докладване на годишна основа:** принципите и правата, залегнали в стълба, ще бъдат взети под внимание в хода на европейския семестър при наблюдението, сравняването и оценката на постигнатия напредък. В същото време всяка година за подробна оценка ще бъдат набелязвани конкретни теми, свързани с европейския стълб на социалните права. Това се отнася по-специално до годишния обзор на растежа (публикуван през ноември), в който са изложени икономическите и социалните приоритети на равнище ЕС, и до докладите по държави (публикувани през февруари/март), на база на които се правят допълнителни препоръки за всяка държава. Изборът на теми ще се прави след консултация с всички заинтересовани страни, и по-специално съответните комитети, представляващи държавите членки.
- ▶ **Предоставяне на техническа помощ, подкрепа за сравнителния анализ на данни и обмен на добри практики:** европейският семестър осигурява форум за диалог със заинтересованите страни, за обмен на опит и за укрепване на взаимното учене между държавите членки с цел подпомагане на възходящото сближаване с постигнатите най-добри резултати. Организациите, които се занимават с въпроси, свързани със заетостта и социалната политика, в рамките на европейския семестър, например Комитета по заетостта и Комитета за социална закрила, вече работят по сравнителния анализ на данни във връзка със сближаването на политиките. Освен това в своето съобщение „По-нататъшни стъпки към завършването на Икономическия и паричен съюз: пътна карта“²⁴ Комисията посочва, че текущата работа в Съвета и в Еврогрупата по сравнителния анализ на политиките на базата на референтни показатели следва да бъде засилена. Нещо повече, в допълнение към финансовата подкрепа, предоставяна чрез европейските структурни и инвестиционни фондове, Службата за подкрепа на структурните реформи към

²³ Европейски център за развитие на професионалното обучение (Cedefop); Европейска фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound); Европейска агенция за безопасност и здраве при работа (EU-OSHA); Европейска фондация за обучение (ETF);

²⁴ COM (2017) 821 final.

Комисията засили предлаганото от нея подпомагане, съобразено с индивидуалните нужди, за институционални, административни и политически реформи²⁵.

- **Оценяване и наблюдение на резултатите с помощта на новия набор от социални показатели:** заедно със своето предложение за европейския стълб на социалните права Комисията представи нов набор от социални показатели. Неговата роля е да спомогне за прегледа на резултатите на държавите членки в областта на заетостта и в социалната сфера в рамките на различните направления на стълба. Той беше използван за първи път за изготвянето и задълбочаването на анализа в Съвместния доклад за заетостта за 2018 г. Показателите бяха използвани и в подкрепа на анализа на докладите по държави за 2018 г. С тях дискусията за наблюдението на европейския стълб на социалните права не се изчерпва, но те създават ясна представа за положението на място, като позволяват да се правят сравнения във времето и между отделните държави. Наборът от показатели и неговата статистическа основа ще бъдат разработени допълнително с подкрепата на държавите членки.

²⁵ От 2015 г. Службата за подкрепа на структурните реформи изпълнява близо 500 проекта за техническа помощ. Сред примерите за такива проекти в социалната област могат да бъдат посочени: i) подкрепата за осигуряването на гарантиран минимален доход; ii) подкрепата за разработването и прилагането на политиките за интегриране на мигрантите и бежанците; iii) подобряването на системите за оценяване на уврежданията и на услугите, предназначени за хората с увреждания; iv) подобряването на разработването и прилагането на активни политики по заетостта; v) подкрепата за реформата в сферата на специалното образование.

Карте 2. Новият набор от социални показатели на ЕС²⁶

служи като референтна рамка за **наблюдение на напредъка** към целта рейтинг „AAA“ в социалната сфера

дава възможност за **сравнителен анализ** на успешните резултати с оглед на подобряването на цялостните **постижения** и на **сближаването**

предлага, за някои области, възможността постиженията на ЕС да бъдат **сравнени** с тези на други **международни участници**

играе възлова роля за подготовката на работата по европейския семестър чрез предоставянето на **данни и количествена информация**

беше обсъден в комисиите, които играят решаваща роля в европейския семестър, и беше използван за пръв път в рамките на **Съвместния доклад за заетостта за 2018 г.** Той ще се развива с оглед на Съвместния доклад за заетостта за 2019 г.

Наборът от социални показатели включва 35 социални и образователни и показателя и показатели за заетост (включително разбивки по възраст, пол и образование), групирани в 3 измерения и 12 области.

Равни възможности и достъп до пазара на труда

- Образование, умения и учене през целия живот
- Процент на изложените на риск от бедност и социално изключване
- Равенството между половете на пазара на труда
- Неравенство в доходите
- Младеж

Динамични пазари на труда и справедливи условия на труд

- Структура на работната сила
- Политики за заетост
- (проценти на заетост и безработица)
- Приходи и заплати

Публична подкрепа, социална закрила и приобщаване

- Въздействие на обществените политики върху намаляването на бедността
- Здравеопазване
- Образование и грижи в ранна детска възраст
- Достъп до цифрови технологии и умения

6. Заключение

В продължение на десетилетия Европейският съюз съдейства за постигането на повече просперитет и по-голяма социална справедливост. Днес Европа е едно от най-привлекателните места за живеене в света. Икономическата и социалната криза от последното десетилетие обаче оказва значително въздействие върху нашия социален облик, а това постави под въпрос същността на нашата социална пазарна икономика.

И тъй като Европа преодолява кризата, е време да обърнем поглед към бъдещето, за да се приспособим към скоростта на променящата се действителност и да се справим с по-общите социално-икономически предизвикателства, пред които е изправена Европа, така че да обновим и поддържаме нашите икономически и социални модели.

С ясното заявяване на идеите, зад които стои Европа, европейският стълб на социалните права е израз на принципите и правата, които са от основно значение за социалния прогрес от полза както за гражданите, така и за обществата; той дава ориентация и за по-нататъшните действия.

²⁶ За повече информация относно набора от социални показатели вж.:

<https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/social-scoreboard/#>

Ангажиментите, които лидерите от ЕС поеха на социалната среща на върха в Гьотеборг, са част от по-обхватна програма за изграждане на бъдещето на Европейския съюз, който се състои от 27 държави. Отговорността за постигането на резултати в областта на европейския стълб на социалните права и за превръщането му в реалност за всички европейци е споделена. Правителствата, социалните партньори и неправителствените организации, местните, регионалните и европейските институции са готови и решени да дадат своя принос за това начинание.